

2010-luvun Suuri Isänmaallinen Sota

J u s s i L a s s i l a

Tässä artikkelissa analysoin Venäjän valtiollista nuorisolle suunnattua vapaaehtoisprojektia ”Yhteinen voittomme” (*Naša obštšaja pobeda*), joka käynnistyi virallisesti vuonna 2010 osana Neuvostoliiton natsi-Saksasta saavutetun voiton mahtipontisia 65-vuotisjuhlallisuuksia.¹ Projektin valossa tarkastelen sitä, miten Venäjän virallinen toisen maailmansodan muistaminen ilmenee nuorisolle kohdistetussa toiminnassa. Projekti alkoi toimia varsinaisesti vuonna 2011, mutta sen aloituksen ajoittaminen 65-vuotisjuhlien yhteyteen kertoo osaltaan toisen maailmansodan symbolisesta merkityksestä nyky-Venäjällä. Projektin tarkoituksena on kerätä Venäjän nuorison toimesta sodan veteraanien videoituista haastatteluista avoin Internet-arkisto, joka myös talletetaan Venäjän kansallisarkistoon. Projektin ilmeinen tarkoitus Venäjän toisen maailmansodan virallisessa muistamisessa tulee esille sen taustatahoissa: pääorganisoijensa, Turismin-, urheilun- ja nuorisopolitiikan ministeriön sekä Federaation nuorisoviraston,² lisäksi projektin tukijoiksi mainitaan Kasvatus- ja tiedeministeriö, Puolustusministeriö, Liittovaltion arkistovirasto, Sotahistorian ja kulttuurin valtiollinen keskus,

Venäjän tiedeakatemian yleisen historian instituutti, sekä Yleisvenäläinen veteraanien ja asepalveluksen organisaatio (*Naša obštšaja pobeda*).³

Projektilla on kolme tavoitetta: 1) Nuorison patrioottinen kasvattaminen, 2) suurimman kansallisen videoarkiston luominen Suuren isänmaallisen sodan veteraanien ja silminnäkijöiden haastatteluista sekä 3) toiminta Venäjän etuja vahingoittavaa historian väärentämistä vastaan. Ensimmäinen tavoite viittaa valtiolliseen ”Venäjän kansalaisten patrioottisen kasvattamisen ohjelmaan”, jota voi perustellusti pitää Putinin ajan kansallis-patrioottisen politiikan paljastavimpana dokumenttina. Ohjelmassa listataan lukuisia toimia Venäjän kansalaisten isänmaallisuuden kehittämiseksi ja erityisenä kohderyhmänä on nuoriso. Se elvyttää monilta osin neuvostoaajan sotilaskasvatuksen ja militarismin perinteitä, erityisesti kouluopetuksessa (ks. Patrioottisen kasvatuksen ohjelma; Sperling 2009). Projektin toinen tavoite puolestaan paikantuu presidentti Medvedevin esittämään toiveeseen sota-aikaa koskevien avointen Internet-arkistojen luomisesta. Tämän toiveen hän esitti vuoden 2010 Voitonpäivän alla antamassaan laajassa haastattelussa *Izvestija*-lehdelle. Medvedev sanoi, että olisi hienoa, mikäli sotaan liittyvät aineistot olisivat kaikkien saatavilla Internetissä, ”koska on kulunut riittävästi aikaa, jo 65 vuotta, ja kansan pitää tietää totuus sodasta siinä missä muistakin menneisyyden vaiheista” (Medvedev 2010). ”Yhteinen voittomme” pyrkii selvästi olemaan merkittävä kontribuutio presidentin visioimaan avoimeen Internet-arkistoon. Projektin kolmas tavoite liittyy puolestaan suoraan Medvedevin

vuonna 2009 antamaan ukaasiin presidentillisen komission perustamisesta, joka tähtää Venäjän intressejä vahingoittavan historian vääristelyn vastaiseen toimintaan (Ukaz 2009; Komissija 2009). Alkuvuodesta 2012 komissio lakkautettiin ja sen toiminta jäi alusta asti pelkäksi ukaasiksi.⁴ Venäjää vahingoittavan historian teeman ympärillä toimii kuitenkin erinäisiä Kreml-myönteisiä historian vääristelyn ”vahtikoiria”, jotka ovat kärkevästi puuttuneet Venäjän historiantulkintoja kritisoiviin toimiin. Tunnetuin ja aktiivisin on ollut vuonna 1978 syntyneen historioitsija Alexander Djukovin luotsaama *Historiallinen muisto*- säätiö. Djukovin erityinen huolenaihe on ollut Latvian ja Viron toista maailmansotaa ja neuvostoaikaa koskevat tulkinnat. (ks. Fond ”Istoritšeskaja pamjat”).

”Yhteinen voittomme” on suunnattu Venäjän nuorisolle nuorisojärjestöistä riippumattomina yksilöinä. Tämä ilmenee esimerkiksi projektin haastatteluohjeissa mainitulla kiellolla pitää esillä nuoriso- ja poliittisten järjestöjen symboleita (ks. *Naša obštšaja pobeda* kysymyslomakkeet). Toisin sanoen nuorisojärjestöjen roolia on haluttu tietoisesti painaa alas projektin virallisessa esittelyssä ja markkinoissa. Tärkeäksi syyksi voi nähdä erityisesti tunnetuimman Kremlin tukeneen nuorisojärjestö Našin lukuisat epäonnistuneet tempaukset viime vuosina ja niistä seurannut negatiivinen julkisuuskuva (ks. Lassila 2011a). Käytännössä Našin aktiivisena alaosastona toimiva Stal on kuitenkin profiloitunut projektin näkyväksi toteuttajaksi. Tämä on odotettua, sillä Kremlin tukevan nuorison toiminnassa virallisen historiapolitiikan patrioottis-nationalistinen painotus on ollut yksi keskeisimmistä teemoista. (Laruelle 2011; Lassila 2011a, 2011b; Sperling 2009; 2012). Tässä mielessä ”Yhteinen voittomme” avaa myös näkökulman valtio-ohjattuun kansalaistoimintaan ja sen haasteisiin Venäjällä.

Artikkelini aluksi määrittelen analyysini teoreettisen viitekehyksen ja luon katsauksen keskeisimpiin haasteisiin, jotka liittyvät Suuren isänmaallisen sodan viralliseen muistamiseen nyky-Venäjällä. Tämän jälkeen tarkastelen projektin esittelyä sen Internet-sivuilla ja projektin

haastattelumateriaalin yleisiä piirteitä. Yksityiskohtaisempaan tarkasteluun nostan kaksi sen Internet-sivuilla olevaa osiota. Ensimmäisessä osiossa analysoin projektin vapaaehtoisille suunnattuja haastatteluohjeita ja näiden ilmenemistä kymmenessä satunnaisesti valitussa haastattelussa. Toisessa osiossa tarkastelen projektiin kuuluvaa blogia ja sen Pietariin liittyviä postauksia siitä näkökulmasta, millä tavoin projektin ”nuorisollisuus” ja oletettu moderni luonne ilmenee suhteessa Suuren isänmaallisen sodan viralliseen muistamiseen. Lopuksi teen yhteenvedon analyysistani.

Suuren isänmaallisen sodan haasteet nyky-Venäjällä

Claudio Fogu ja Wulf Kansteiner (2006, 284) toteavat, että muistin politiikka on aina vuorovai- kutuksessa tietynlaisen historian poetiikan kanssa. Toisin sanoen, tietyt tapahtumat muistetaan toisten kustannuksella, ja ne tapahtumat jotka halutaan muistaa, muistetaan tiettyjen esitystapojen puitteissa. Vastaavasti nämä esitystavat ohjaavat yhteisöä tuottamaan ja valikoimaan tiettyjä tapahtumia muistamisen arvoisiksi. Tämän vuorovaikutuksen voi katsoa olevan avainroolissa yhteisöjen historiatietoisuudessa. Sirkka Ahonen (1998, 21–25) määrittelee historiatietoisuuden prosessiksi, jossa yhteisöllinen todellisuus saa sisältönsä ja ulottuvuutensa. Historiatietoisuus syntyy ajassa ja paikassa ja on siten muuttuva kollektiivisen muistin muoto. Aika merkitsee historiatietoisuuden näkökulmasta menneisyyden lisäksi myös nykyisyyden ja tulevan huomioimista.

”Yhteinen voittomme” - projektin kolme tavoitetta valottavat selkeästi sitä tapaa, jolla käynnissä olevan nuorisopolitiikan kansallis-patrioottisia tavoitteita yritetään nivoa yhteen nuorison aktivoimisen kanssa. Tarkasteluni keskiössä on se, miten tietty Venäjän historia-tietoisuuden toimija – projektin ja sen nuoret osallistujat – toteuttaa tätä vuorovaikutusta nykyisyydessä tapahtuvan muistamisen ja tietyn historiakaanin välillä, ja miten tätä vuorovai-

kutusta projisoidaan tulevaan. Teoreettisessa mielessä nojautun näkemukseen, jossa sosiaalinen muistaminen on neuvotteluprosessi, josta muodostuva muisto on sosiaalisesti ja poliittisesti kontingentti tuotos (Misztal 2003, 67–74). Tämä tuotos toimii perusteena tai motivoijana tuotosta seuraavalle toiminnalle, ja tällöin korostuu muiston prosessuaalinen ja interaktiivinen, kuin myös sen epävakaa ja moninainen luonne (emt., 73).

Duncan A. Bellin (2003, 73) näkemys kollektiivisten muistojen poliittisten, usein valtiollisten, pyrkimysten ja käytännön mahdottomuuden välisestä ristiriidasta on valaiseva. Tämä istuu myös hyvin ”Yhteinen voittomme” - projektin sukupolveen liittyvään luonteeseen ja teoreettiseen näkemukseen muistamisesta neuvotteluprosessina. Bell korostaa, että tietyn tapahtuman muisto ei ole siirrettävissä tapahtuman kokijoilta niille, jotka eivät ole sitä kokeneet. Tästä seuraa se, että muistoa ei voida siirtää sukupolvelta seuraavalle, kuten sitä ei voida myöskään rakentaa niiden mielissä, jotka elävät vuosikymmeniä tapahtuman jälkeen. Bellin mukaan tämän kollektiivisen muiston käsitteeseen liittyvän perustavaa laatua olevan ongelman lisäksi ongelma liittyy myös siihen, että erilaiset ihmisryhmät muistavat eri asioita. Toisin sanoen, menneisyyden representaatio riippuu lukuisista eri tekijöistä, joista keskeisimpinä ovat etnisuus, sukupuoli, yhteiskuntaluokka ja ikä. (emt.)

Tässä mielessä kansalliset kollektiiviset muistot saavat kollektiivisuutensa ennen kaikkea valtiollis-poliittisina tulkintoina: esimerkiksi tulkinnat Neuvostoliitosta Baltian maiden/Itä-Euroopan vapauttajana fasismista tai Neuvosto-Venäjistä Baltian maiden/Itä-Euroopan miehittäjänä. Alemmilla muistamisen tasoilla (valtion sisällä toimivat yhteisöt, vähemmistöt, eturyhmät jne.) kollektiiviset muistot kohtaavat kuitenkin nyansoituneempia ja niiden kollektiivista yhtenäisyyttä rikkovia piirteitä. Toisin sanoen tiettyjä valtiollisia muistoja vaalivat toimijat rikkovat kanonisoitua vuorovaikutusta muiston ja sitä koskevan kuvauksen välillä. Viitattessaan Michael Freedenin käsitykseen ideologiasta, Bell näkee

kollektiiviset muistot hallitsevina mytologioina:

Ideologia on toimintaorientoitunut ajatusrakenne. Pyrkimyksessään tukahduttaa kiistely mahdollisista poliittisista vaihtoehdoista, se yrittää sovitella niitä lähtökohtaisesti riittäviä konsepteja, jotka rakentavat poliittista diskurssia. Tämä sovitamisyritys epäonnistuu kuitenkin poikkeuksetta, sillä aina on olemassa vastaväitteitä ja vaihtoehtoisia lukutapoja, johtuen poliittisten käsitteiden lähtökohtaisesta kiistanalaisuudesta. Voimme tarkastella kansallista hallitsevaa mytologiaa samalla tavoin, yrityksenä juurruttaa lopullinen merkitys menneisyydestä, valtiosta ja sen historiasta. (Bell 2003, 74.)

Venäjän vallitseva virallinen kertomus, tai Belliä seuraten, hallitseva mytologia vuosien 1941–45 Suuresta isänmaallisesta sodasta, kohtaa syviä haasteita jälkineuvostoliittolaisessa ajassa (ks. Hosking 2002). Sodan muiston tärkeydestä vallitsee laaja kansallinen konsensus, jota on myös Putinin ajalla näkyvästi pönkitetty. Pönkityksen rinnalla virallinen Venäjä on joutunut arvioimaan uudelleen sodan ajallista kontekstia, toisin sanoen neuvostoaikaa, suhteessa kylmän sodan jälkeisiin sosiokulttuurisiin ja poliittisiin olosuhteisiin (Kangaspuro 2011; Kangaspuro & Lassila 2012; Lassila 2012).

Näkyvin ongelma ja kiistelyn kohde on ollut Stalin ja hänen aikaansaannoksensa.⁵ Ehkä tunnetuin kiista koskee 1930-luvun loppupuolen puhdistuksia. Yhtäältä on kiisteltä siitä, tekikö Stalin oikein, tai oliko sillä merkitystä sodan vaiheisiin kun hän likvidoi Puna-armeijan osavimman johdon. Toisaalta on kiisteltä Stalinin kykenemättömyydestä reagoida Saksan sotavalmisteluihin ja hyökkäykseen kesällä 1941.⁶ Näillä kiistoilla on ilmeinen yhteys Neuvostoliiton järjettömiin tappioihin sodan aikana. Nykyinen virallisesti myönnetty arvio kuolleista on 26,8 miljoonaa, eli lähes puolet toisen maailmansodan 60 miljoonan kuolleen kokonaisarviosta (Medvedev 2010). Putinin aikana esiin nostetun ja alkuaan Brežnevin Neuvostoliitossa 1960-luvulla muotoutuneen Suuren isänmaallisen sodan

kaanonin (Dubin 2004) näkyvä piirre on ollut avoimesti myönnetty sodan monimiljoonaiset tappiot. Vaikka sodan järjestömistä menetyksistä alettiin keskustella avoimesti perestroikan aikana, Neuvostoliiton katoamisen myötä sodan tappioista on tullut keskeinen argumentti Venäjän näkemykselle oikeuttaessaan neuvostoaikana muotoutuneen tulkinnan suurta linjaa: Riippumatta Stalinista ja eritoten Baltian maiden, Puolan ja Ukrainan alleviivaamista, Neuvostoliiton toiseen maailmansotaan liittyvistä ja sen jälkeisistä ”synneistä,” Neuvostoliiton sodassa antama uhri ja kärsimykset natsi-Saksan kukistumisesta hyvittävätkin nämä väitetyt synnit.

On kuitenkin ilmeistä, että monimiljoonaiset tappiot eivät sovi yhteen sellaisen kritiikin kanssa, jossa Stalinin bruttaalius ei olekaan enää historiallinen välttämättömyys, vaan olemassa oleva syy järjestöille menetyksille. Tällöin sodan uhrius alkaa kyseenalaistua, jolloin myös Suuren isänmaallisen sodan kaanon väistämättä problematisoituu. Sodassa uhrius kietoutuu aina voittoon, todelliseen tai kuviteltuun, jolloin uhrista tulee aina merkityksellinen ja ei-turha.⁷ Tältä osin voi siis todeta, että Stalin muodostaa keskeisen haasteen jälkineuvostoliittolaisen Suuren isänmaallisen sodan kanonisoidulle vuorovaikutukselle sodan muiston ja sitä motivoivan uhrikertomuksen välille.

Venäjä käyttää yli 60 vuoden takaista uhrikertomusta myös osana kansainvälisen arvovaltansa vahvistamista. Tässä mielessä se voi edelleen puolustaa ja oikeuttaa sitä arvovaltaansa, joka Neuvostoliittoon kohdistui natsi-Saksan kukistajana, tosin nyt ilman viittauksia Neuvostoliittoon, neuvostoyhteisöön ja Staliniin. Eryyisesti Venäjän Eurooppa-suhteiden osalta Stalinin rooli on korostuneen ongelmallinen. Uhrikertomukseen tukeutuva, symbolisesti korostuneen ei-neuvostoliittolainen, tulkinta tuli esille presidentti Medvedevin *Izvestijalle* antamassaan haastattelussa toukokuussa 2010. Kritisoidessaan avoimesti Stalinia osana perinteistä (neuvostoajasta) Suuren isänmaallisen sodan muistamisen perinnettä, Medvedev korosti, että Venäjän kansa sai osakseen suurimman kärsimyksen Hitlerin

aggressiosta, ja kantoi myös Hitleriä kukistaessaan suurimman uhrin Euroopan sodanjälkeiselle vauraudelle. Ongelmallisinta Medvedevin sodanjälkeisen Euroopan ”historian editoinnissa” on pois pyyhitty aika vuosien 1945 ja 1991 väliltä. Toisin sanoen, miten länsi voisi ”unohtaa” uskotavasti Neuvostoliiton voiton seuraukset vuoden 1945 jälkeen. Pitäisi siis unohtaa koko itäblokin olemassaolo ja kohdistaa huomio ensisijaisesti Hitlerin kukistumiseen ja siitä rakennettuun vaihtoehtoiseen Euroopan fasistiseen tulevaisuuteen. Eurooppa olisi siis väistämättä ajautunut ja vakiintunut fasismiin ilman Neuvostoliiton Venäjän voittoa. Siksi Venäjä haluaa nähdä itsensä osana modernia, kylmän sodan jälkeistä Eurooppaa ja maailmaa.

Venäjän muisti- ja historiapolitiittisia haasteita lisää ehkä kollektiivisten muistojen haasteista vaikein ja väistämättömin, eli koko ajan etäännyvä kiulu muistettavan ja muistajien välillä. Sota tulee vuosi vuodelta yhä enemmän pelkäksi traditioksi niiden kesken, joilla ei ole enää mitään henkilökohtaista kiinnekohtaa sotaan. Tällöin on myös oletettavaa, että sota alkaa helposti unohtua. Toki spekulatiivisesti ajateltuna ja Putinin ajan patriootin viitekehys mielessä pitäen voisi olla mahdollista, että vuosikymmeniä sodan jälkeen syntyneet ikäpolvet voisivat helpommin omaksua nykyisen Suuren isänmaallisen sodan muiston ilman ongelmallisia, neuvostoajkaan kytkeytyviä aspekteja. Toisin sanoen Stalinin ja sodan muiston neuvostoperinteeseen liittyvät negatiiviset aspektit unohtuisivat ja jäljelle jäisi vain sodan sankarillinen luonne. Todennäköisempää on kuitenkin, että kasvava ajallinen etäisyys sodan ja sen muistamisen välillä altistaa uudet muistajien sukupolvet tuottamaan sellaista muistamista, joka ei sovi yhteen valtiollisen kaanonin kanssa. Neuvostoliiton jälkeisten ikäluokkien historiatietoisuus on rakentunut ja rakentumassa tyystin erilaisessa sosio-kulttuurisessa ja poliittisessa ympäristössä kuin neuvostoajana eläneiden sukupolvien. Nuoremmilla ikäluokilla ei ole henkilökohtaista yhteyttä Suuren isänmaallisen sodan varsinaiseen muistamiseen jatkumoon, eli 1960-luvun puolivälistä alkanee-

seen säännölliseen Voitonpäivän traditioon (tästä jatkumosta, ks. Tumarkin 1995; Wulfe 2006; Kopusov 2011; Hosking 2002).

Ohjatusta muistamisesta määrälliseen muistamiseen

”Yhteinen voittomme” - projektin ylhäältä rakennettu vapaaehtoisuus tulee esille Oleg Rožnovin, Turismin-, urheilun- ja -nuorisopoliitiikan apulaisministerin ja projektin järjestelykomitean puheenjohtajan videoleikkeessä, jossa hän esittelee projektia:

Valitettavasti vuosi vuodelta meillä on vähemmän veteraaneja ja silminnäkijöitä tuosta hirvittävästä sodasta ja suuresta voitosta. Se pitkälti riippuu teistä, kuinka me säilytämme tämän historiallisen perinnön, koska jokaisen veteraanin mielipide, hänen tarinansa, on panos meidän suuren ja महतavan maamme suureen voittoon. Minkälaisia ja kuinka monta haastattelua meillä tulee olemaan, riippuu teistä. NykYTEknologia mahdollistaa kaiken tämän järjestämisen arkistoon tulevia sukupolvia varten...Projektin tulevaisuus on teidän käsissä.

Rožnovin näkemyksessä projektin tavoite kerätä tuhansia sodan veteraanien videoituja haastatteluja Internetissä olevaan avoimeen arkistoon on artikuloitu puhtaasti riippuvaiseksi nuorten yksilöllisestä panostuksesta. Vain ja ainoastaan nuorten kontribuutiosta riippuu täten koko projektin tulevaisuus. Suhteutettuna projektin kattavaan listaan valtiollisia toimijoita, apulaisministeri Rožnovin eräänlaisessa nuorisolle suunnatussa vetoimuksessa on nähtävissä organisoijien taholta symbolisen pääoman ennakkointia. Epäilemättä näin vaikuttava lista valtiollisia toimijoita projektin toteuttajina pyrkii herätteleämään nuorten houkutusta statuksellisen pääoman kartuttamiseen kansallistunteen viitekehelyksessä; poikkeuksellista mahdollisuutta olla mukana näin arvovaltaisessa projektissa hienon asian puolesta.

Projektin avaussivuilla ilmenee myös val-

tiollisesti rakennetun vapaaehtoisuuden selkeät rajat oikeanlaisen ja vähintäänkin implisiittisesti tuomittavan nuorisotoiminnan välillä. Eräässä projektin avaussivulla olevassa mainosvideoleikkeessä (kaikkiaan näitä leikkeitä on yksitoista, joissa projektin eri asemilla olevia osallistujia esitetään) näytetään kuinka Našiliikkeen aktivisti Kirill Jelagin matkustaa metrossa saaden tekstiviestin, jossa kaverit pyytävät häntä klubille. Klubin sijaan Kirill suuntaa kuitenkin veteraanin kotiin tekemään videohaastattelua. Projektin edustamaa vapaaehtoisuutta suunnataan myös viralliseen nuorisopoliittikkaan konkreettisin kannustimin. Esimerkiksi niille vapaaehtoisille, jotka tekevät vähintään viisi haastattelua, tarjotaan ilmaiset matkat Kremlia tukevien nuorten suurimmalle vuosittain järjestettävälle tapahtumalle, Seliger-leirille Tverin kaupungin lähelle (ks. *Projekt Naša obštšaja pobeda*).

Projektin edustama ihanneaktivismi tulee viimeistään esille kotisivulla ladattavista ohjekansioista. Ohjeissa edetään yksityiskohtaisesta projektin järjestäjien luettelumisesta haastattelu- ja yksityiskohtaisiin kysymyskaavakkeisiin,⁸ kuin myös tarkkoihin ohjeisiin siitä, miten veteraanien kodeissa tulisi pukeutua. Pukeutumisen pitää olla tyyliltään perinteistä (*klassičeski stil odeždy*), lävistyksiä ei saa olla ja naisilla ei saa olla vahvaa meikkiä. Ohjeet eivät tuo ainoastaan esille nuorten paternalistisesti luokiteltua asemaa venäläisessä yhteiskunnassa ja vallitsevassa nuorisopoliitikassa, vaan myös virallisen näkemyksen nuorison mallikäyttäytymisestä kansallisen identiteetin rakentamisessa. Tämä malli on sitten mukautettu nykyaikaisen teknologian mahdollisuuksiin. Teknologian tarjoama mahdollisuus tulee esille Rožnovin viittauksessa haastattelu- ja määrään. Haastattelu- ja määrään on puolestaan kiinteässä yhteydessä oikeanlaisen aktiivisuuden määrään, ja sitä kautta sodan muiston säilymisen edellytyksiin.

Tammikuussa 2012 projektin oman tilastoinnin mukaan videoarkisto käsitti 2155 haastattelua, joskin tämä kokonaismäärä ei ole summattuna näkyvillä. Sen sijaan kyseinen

tilastosivusto näyttää tehtyjen haastattelujen lukumäärän alueittain käsittäen kaiken kaikkiaan Venäjän Federaatiosta 68 aluetta. Siinä missä valtaosa 2155 haastattelusta jakaantuu Moskovan (560) ja Pietarin (289) kesken, kymmenet alueet sisältävät ainoastaan muutamia, useat ainoastaan yksi tai kaksi haastattelua. Tilasto osoittaa tämänkaltaisten valtiollisten projektien taipumusta keskittyä syntysijoilleen, toisin sanoen Moskovaan ja jossain määrin Pietariin. Mikäli projekti tietoisesti välttelee haastattelujen kokonaismäärän suoraa esittämistä, niin ainakaan se ei välttele tuomasta esille eroja osallistuvien tahojen välillä. Alueita koskevan haastattelutilaston lisäksi haastattelut on rankattu yksittäisten vapaaehtoisten (tammikuussa 2012 johdossa oli Alina Kutimskaja 259 haastattelullaan) kuin myös heidän kotipaikkakuntiansa osalta. Viimeksi mainitun osalta Moskova on myös selkein johtaja 731 vapaaehtoisellaan, joskin tästä kategoriasta käy ilmi, että projektiin ilmoittautuneiden vapaaehtoisten määrä on huomattavasti suurempi kuin kerättyjen haastattelujen. Kyseisessä tilastoinnissa mainituilla 83 Venäjän alueella on 4875 rekisteröitynyttä vapaaehtoista. Tilastokategoria, jossa vapaaehtoisia listataan korkeakoulujen mukaan (*voljuntery po VUZam*), luo samantyyppistä hierarkiaa osallistujien välille. Toukokuussa 2012 tämä tilastointi ei ollut saatavilla, tai se ei ollut vielä toiminnassa (ks. *Naša obštšaja pobeda, statistika*). Projektin haastatteluja koskevat tilastoluokittelut osoittavat selkeästi sen, että projektin merkityksellisyys Suuren isänmaallisen sodan muiston säilyttämisessä on rakennettu ennen kaikkea määrällisille parametreille. Haastattelujen määrä, eivät esimerkiksi teemallisesti eriteltyt yksittäiset haastattelut, nostetaan esille projektin kuvaamisessa. Samanaikaisesti nuorison ”kelpoisuutta” valtiollis-kansallisessa tehtävässä osoitetaan ja tuotetaan tilastollisilla hierarkioilla.

Myyttistä totuutta haastattelemassa

Projektin esittämä tärkeys ja oletettu kimmoke

nuorten aktivoitumiselle liittyy kotisivuilla olevaan mainintaan siitä, että Suuren isänmaallisen sodan veteraanien määrä vähenee dramaattisesti, ja kohta ei ole enää ihmisiä, jotka kertovat totuuden sodasta (ks. myös Rožnovin katkelmalla). Tällainen näkemys sodan totuudesta viittaa lukuisten veteraanien ja sodan silminnäköjien visuaaliseen ja äänelliseen olemassaoloon sellaisenaan, enemmän kuin heidän puheidensa varsinaiseen sisältöön.⁹ Tämä istuu hyvin myös haastattelujen määrän tärkeyttä korostavaan näkemykseen. Bellin (2003) käsityksen pohjalta, jossa kollektiiviset muistot ovat poliittisesti hallitsevia mytologioita, voi todeta, että projektin rummuttama ”hallitseva kansallinen myytti” on sidoksissa ”elävän historian” (yhä elävien veteraanien) ja elävän historian nykyisen tulkinnan välillä. Tässä mielessä projektin järjestäjien näkemys tehokkaasta motivaatiosta haastattelujen keräämiselle ei liity ainoastaan heidän uskomukseensa emotionaaliseen mobilisaatiosta, joka syntyy nuoremmassa sukupolvissa heidän tiedostaessaan, että sodan elävä historia on kohta poissa. Belliä seuraten voi myös arvioida sitä, miten tätä katoavaa ääntä siirretään Venäjän viralliseksi muistinpoliittiseksi totuudeksi, johon nuoremmat ikäluokat pyritään aktivoimaan mukaan. Tässä ilmenee myös linkki projektin arkistointitavoitteen ja kansallisen historian vääristelyä vastustavan toiminnan välillä (ks. projektin tavoitteet artikkelin alussa): Kansallinen muisto on esineellistetty satoihin suhteellisen samankaltaisiin haastatteluihin, joiden keskeinen rooli on osoittaa ennalta määrätty – ja lopulta arkistoituna – oletetun ikuistettu kansallinen muisto ja totuus ensikäden todistajien suusta. Seuraava katkelma vapaaehtoisten ohjekansioista, joka koskee haastattelujen nauhoittamista, on paljastava tässä suhteessa (tekstin muotoilut ovat alkuperäisestä, ks. *Naša obštšaja pobeda* kysymyslomakkeet):

Ole tarkkana! Kysymykset on laadittu siten, että ne erottavat veteraanin *mielipiteen* (joka on voinut syntyä sodan jälkeen esimerkiksi kirjojen, elokuvien tms. vaikutuksesta) *faktoista*, joita hän on ollut varmuudella **todistamassa**. Täten poten-

tiaalisia vastauksia tiettyihin kysymyksiin voidaan tarkentaa jatkokysymyksillä (esimerkiksi kysymys 23: ”Rintamakarkurit. Törmäsitkö sinä tapauksiin, jotka liittyivät karkuruuteen? Jos kyllä, oliko tämä yksittäinen tapaus?” Jos saat epämääräisen vastauksen, tulee ehdottomasti täsmentää ”Törmäsitkö henkilökohtaisesti karkureihin?”)

Tätä periaatetta tulee seurata aina.

Kuuntele erittäin huolellisesti vastauksia, yritä hiljentää keskustelu, joka liukuu jaaritteluksi tai pitkäksi runolliseksi kuvailuksi.

Älä koskaan keskeytä veteraanin puhetta! Pyri tarkentamaan vastauksia lisäkysymyksillä taukojen aikana, mikäli hän ajautuu pois aiheesta.

Keskustele ystävällisesti ja reagoi asiallisesti vitseihin ja traagisiin tapahtumiin.

Haastattelun loputtua kiitä veteraania, hänen vastauksistaan ja hänen ajastaan sinulle.

Pysäytä nauhoitus.

Kuten ensimmäinen näistä ohjeista osoittaa, haastatteluohjeiden laatijoiden mukaan veteraanien mielipiteet ovat erotettavissa historiallisista faktoista pyrittäessä saamaan selkeitä vastauksia. Ohjeistus muodostuu eräänlaiseksi haastattelutekniikaksi siitä, miten haastatteluja voi suunnata kohti faktoja erotuksena veteraanien mahdollisista sodanjälkeisistä fiktiivisistä mielipiteistä. Esimerkki sulkeissa (rintamakarkureista) on täten tuskin sattumaa, sikäli kun se haastaa sodan perinteistä sankarikertomusta ja siihen liittyvää kansallista ylpeyttä. Samanaikaisesti tätä kysymystekniikkaa siivittää korostettu imperatiivi veteraanin suverenista ja kunnioitetusta asemasta suhteessa keskusteluun. Toisin sanoen, mitään keskeytyksiä haastattelijoiden taholta ei suoda, jolloin jää vähintään epäselväksi se, miten nämä ohjeet ovat liitettävissä yhteen.

Valitsin tarkasteluun satunnaisesti kymmenen haastattelua tammi-helmikuun aikana 2012. Valitsin viisi haastattelua projektin avaussivulla

olevasta koosteesta, jossa on esillä kuvalinkit neljääntoista eri haastatteluun. Loput viisi valitsin näiden haastattelujen yhteydessä näytettävistä kuvalinkeistä muihin haastatteluihin. Valikoiduissa kymmenessä haastattelussa korostuu haastatteluohjeiden ristiriita etsittävien faktojen ja veteraanien mielipiteiden välillä. Tässä suhteessa haastatteluissa useimmin esitetyt kysymykset kartoittavat nimenomaan veteraanien näkemyksiä, eli mielipiteitä, sodan tapahtumista. Haastatteluohjeissa mainittu historiallinen totuus rakentuu itse haastatteluissa tietyn annetun faktan ennakoituna toistona veteraanien taholta. Nämä ennakoitut toistot liittyvät erityisesti kysymyksiin sodan tunnetuista päivämääristä; muistot sodan alkamisesta, Molotovin ja Stalinin radiopuheista 1941, Moskovan taistelusta, sekä voitosta toukokuussa 1945 (ks. *Naša obštšaja pobeda*, kysymyslomakkeet ja haastattelu). Näiltä osin haastateltavat myös tuottavat vastauksia, jotka voi hyvällä syyllä tulkita ”jaaritteluksi tai pitkäksi runolliseksi kuvailuksi”, josta yllä siteeratuissa haastatteluohjeissa varoitettiin.

Kokonaisuudessaan kysymykset muodostuvat sekoitukseksi sodan sankarimyyttiä ja kriittisempään ja avoimempaan historiantutkimukseen tähtäviä pyrkimyksiä. Myyttinen ulottuvuus tulee hyvin esille esimerkiksi kysymyksissä ”Tiedämme, että neuvostosotilaat osoittivat masiivista sankaruutta rintamalla; mikä oli tämän sankaruuden tärkein lähde?” ja ”Kuinka ihmiset tervehtivät teitä vapauttamissanne kaupungeissa ja kylissä?”. Myös jälkikommunismien ajan kansallisen identiteetin ihanteita suunnataan menneisyyteen kysymyksellä ”Uskoitteko Jumalaan sodan aikana?”. Kriittisempää otetta ilmentävät puolestaan kysymykset haastateltavan suhteesta Staliniin, sodanjohdon pahamaineiseen erityiskäskyyn Nro 227, joka tunnettiin nimellä ”ei askeltakaan taakse” (toisin sanoen perääntyjät ammuttiin) sekä kysymykset haastateltavan suhteesta ”Vlasovin petturiarmeijaan”¹⁰, rintamakarkuruuteen, vankeuteen ja siihen, joutuiko haastateltava itse vangiksi (*Naša obštšaja pobeda*, kysymyslomakkeet).

Nämä sodan sankarillisuuden nurjempia puo-

lia kartoittavat kysymykset eivät tunnu löytävän vastakaikua iäkkäiden haastateltavien parissa. Tämä tulee esille joko haastateltavien haluttomuudessa puhua asiasta, maininnalla aiheen epäolennaisuudesta haastateltavalle (”en kohdannut mitään sellaista” tms.) tai sitten hyväksyntänä ne oikeaksi; vastaukset vaikeisiin aiheisiin ovat pääsääntöisesti sodanjohtoa, Stalinia ja käskyjä ylistäviä ja tukevia. Tämä tuskin on yllättävää niiden ikäpolvien keskuudessa, jotka ovat eläneet suurimman osan elämästään Neuvostoliitossa mukaan lukien Stalinin aikakauden. Nuoret haastattelijat myös tietyllä tapaa ennakoivat näitä vaikeita aiheita; osa vaikeista kysymyksistä yksinkertaisesti jätetään väliin. Kysymysten valikoivuuteen pakottaa myös selkeä ajallinen ristiriita noin neljäkymmenen kysymyksen, kunnioitettujen veteraanien verkkaisten, paikoin ”jaarittelevien” vastausten, sekä noin tunnin mittaiseksi ohjeistetun haastattelun välillä. Muutamissa tapauksissa sodan muistelemineen tekee liian kipeää ja näissä tapauksissa niin murtuva ääni kuin kyöneleetkin ymmärrettävästi orientoivat haastattelijaa siirtymään eteenpäin ja jättämään kysymyksiä väliin. Projektin patrioottisesta kehyksestä huolimatta sodan vaikeita aiheita kartoittavien kysymysten näinkin runsas määrä luo eittämättä selkeän riskin projektin tavoitteelle luoda kerättävästä videoarkistosta vahva ase Venäjän intressejä vahingoittavaa historian vääristelyä vastaan.¹¹

Projektin tarjoama vapaaehtoistyön ihanne pyrkii saamaan nuoret uudentamaan ylhäältä syötettyä historiatietoisuutta. Tätä näkemystä tukevat niin ennalta annetut haastattelukysymykset, tarkat haastatteluohjeet, kuin itse haastattelut. Projektin tarjoama sukupolviasetelma iäkkäiden muistin kantajien (veteraanit ja sodan kokeneet) ja muistin vaalijoiden (nuoriso) välillä tuo esille näiden välissä olevan ”kätkeyn sukupolven”: vallan tai ”aikuisten” sukupolven, joka on valjastanut sukupolvelliset ääripäät virallisen muistinpoliitiikan palvelukseen ja myös nuorisopoliitiikan välineiksi. Tulkintani muistuttaa tältä osin Eric Hobsbawmin (1983) näkemystä ”traditioiden keksimisestä”, jossa

vallassa oleva luokka keksii kansallisia traditioita pitääkseen yllä omia etujaan palvelevia valta-asymmetrioita. En kuitenkaan väitä, että ”yhteinen voittomme” olisi redusoitavissa näin suoraviivaiseen näkemykseen. Päinvastoin, juuri projektin nuoriso-korostus liitettynä valtatahojen oletukseen nuorison kansallismielisistä mielialoista, kuin myös poliittisen eliitin tietoisuus nuorison poliittisesta apatiasta olemassa olevia poliittisia rakenteita kohtaan, luovat selkeästi kontingentin jatkuvuuden projektin toteuttamiselle.¹² Tällöin huomio pitää erityisesti kiinnittää niihin tapoihin, joilla nuorisoa yritetään saada kyseisen projektin taakse.

Voiton blogikiertue

Projektin organisoiijien taholta pelkkien veteraanihaastattelujen vetovoimaisuus ei epäilemättä kykene tarjoamaan riittävää houkuttelevuutta nuorten osallistumiselle. Jos niiden vetovoimaisuus nähtäisiin yksistään riittäväksi, olisi vaikea nähdä syytä sille, miksi projekti sisältää erityisen blogin, jonka sisältö on tuotettu Voitonpäivälle omistetun blogikiertueen tapahtumista (Ks. *Blog projekta*). Vuoden 2011 Voitonpäivään liittyneellä kiertueella joukko nuoria kiersi Voitonpäivän alla minibussilla neuvostoaikana nimettyjä Suuren isänmaallisen sodan ”sankarikaupunkeja”. Kiertueella pidetyn blogin korostuneen tarkoitushakuinen luonne tulee erityisen hyvin esille siinä, että yleensä reaaliaikaisuuteen perustuvat blogimerkinnot ovat tässä tapauksessa kirjattu elokuulle 2011, vaikka kiertue toteutettiin huhti - toukokuun vaihteessa 2011. Toteuttamistapa ja ajatus tämäntyyppisen kiertueen ja kommunikointitavan liittämistä ”Yhteinen voittomme” - projektin yhteyteen viestii selkeästi organisoiijien oletuksesta bloggaamisen vetoavuudesta nuorison keskuudessa. Blogikiertueen julkisesti esillä olevana organisoiijana toimi vuonna 1984 syntynyt toimittaja Anton Korobkov-Zemljanski, joka työskentelee Venäjän valtiollisilla televisiokanavilla. Hän on myös Kremliä lähellä olevan Kansalaiskamarin jäsen. Hän kuvaa kansalaiskamarin verkkosivuil-

la ajatustaan blogikiertueesta näin (*Istorija vojny i pobedy*; ks. myös Korobkov-Zemljanski 2012):

Minulla oli ajatus tästä jo pitkän aikaa. Olin miettinyt projektia, joka liittyisi historialliseen maantieteeseen; vierailuihin maamme tärkeillä muistopaikoilla. Ei ole parempaa tapaa tuntea (*potšustvovat*) historiaa, koskea (*prikosnutsja*) sitä kuin tämä. Kiertueen jälkeen voin epäröimättä puhua siitä. Sillä on myös ”kaupallisempi” funktio; projekti voi stimuloida sisäistä turismia, koska on selvää, että maassamme on niin paljon paikkoja, joilla on rikas menneisyys. Muutamaa viikkoa ennen kiertueen alkua tiedotimme siitä, ja sitten valitsimme bloggaajat joukkueeseemme, johon kuului muun muassa sellainen tunnettu Twitterin käyttäjä kuin Jevgeni Kozlov.

Antonin suhteellisen tunnettuuden lisäksi tunnetun, eksplisiittisistä poliittisista kytköksistä riippumattoman bloggaajan rekrytointi pyrkii täydentämään ”Yhteinen voittomme” - projektin nuorekasta ja trendikästä imagoa. Katkelmassa mainitun Jevgeni Kozlovin Twitter-tiliä seurasi 96 032 henkilöä maaliskuussa 2012. Ilmeinen yhteys projektin pääorganisoijan, Turismin-, urheilun- ja nuorisopolitiikan ministeriön, ”emblemaattiseen” toimintaan tulee puolestaan hyvin ilmi Antonin kuvauksessa: patrioottisella *nuorisopolitiikalla* voi kehittää maan sisäistä *turismia*. Sen lisäksi, että sodan muiston vaaliminen liitetään maan sisäisen turismin kehittämiseen, tämä linkitys tuo myös esille ne perusteet, joilta kehittyvä sisäinen turismi voisi ponnistaa: kollektiivisesti jaetulta kokemukselta ja monoliittiselta tavalta käydä tutustumassa monille venäläiselle entuudestaan tuttuihin paikkoihin, tässä tapauksessa sodan jälkeen Neuvostoliittoon perustettuihin sankarikaupunkeihin. Ehkä tämä monoliittisuus ja osittainen vastaamattomuus nykyajan turistin odotuksiin on osin tiedostettu, sillä blogikiertueen Pietaria koskevassa postauksessa kaupungin muistokohteita neuvotellaan jossain määrin. Seuraavassa katkelmassa kritisoidaan kaupungin ”pakollista” sodan muistokohdetta suhteessa uudempaan, vuonna 2007

perustettuun sota-arkeologian museoon (Ks. Sankt-Peterburg):

Aamu koitti hyvin äkkiä ja oli tunne, ettemme olleet saaneet nukuttua yhtään. Missasimme yhden tunnin aikataulussamme ja siksi meidän piti jättää muutamat sovitut kohteet väliin. Mutta Piskarevskojen [hautausmaan] jättäminen väliin on yksinkertaisesti mahdotonta. Liian paljon Pietari ja Leningrad assosioituvat tähän paikkaan. Valtava puisto, pitkä kuja, jonka varrella kiviä, jotka ”olivat liian pieniä, jotta niihin olisi mahtunut kaikkien kuolleitten leningradilaisten nimet.” Oli hyvin masentavaa ja kylmää. Kietouduimme huopiin teknologisen partnerimme ”Bilainin” kanssa ja menimme suoraan katsomaan nähtävyyksiä (*dostoprimešatelnosti*).

Sota-arkeologian museo sen sijaan toivotti meidät tervetulleeksi formaatillaan ja lämpimällä tilallaan. Ja, mikä tärkeintä, tässä museossa kaikkia näyttelyesineitä voi koskea omin käsin – voi lähestyä Suuren isänmaallisen sodan aikakautta niin vahvasti, että ensin tuntuu suorastaan pelottavalta koskea rikkoutunutta kranaattia tai katsoa kiväärin tähtäimen läpi.

Tässä katkelmassa kaksi visiota modernimasta ja nuorekkaasta muistamisen käytännöstä nivoutuu yhteen. Yhtäältä muiston esittäminen Piskarevskojella on kehystetty blogikielelle tyypillisellä vapaamuotoisella maininnalla (tässä tapauksessa myöhästymiseen liittyen) ja toisaalta myös negatiivisilla mietteillä (kaupunki assosioituu liikaa tähän paikkaan). Tätä kielteistä assosiaatiota täydentävät kielteiset, muistamisen ulkopuoliset huomiot (masentavaa ja kylmää). Piskarevskojen vastakohtana sota-arkeologian museo kuvataan lämpimänä tilana ja tervetulleena formaattina,¹³ jossa historiaa voi fyysisesti koskettaa, jolloin historia materialisoituu taisteluesineissä. Juuri esineiden koskettaminen, siihen liittyvä henkilökohtaisen kokemuksen mahdollisuus, on se elementti, joka luo todellisen yhteyden sotaan paremmin kuin ”pitkä nimetömien kivien kuja” kylmällä Piskarevskojella.

Näiden kahden sodan muistopaikan kontrastointi tuo esille projektin kasvatukselliset tavoitteet, joissa keskeistä on kansallisen ylpeyden vaaliminen (ks. Patrioottisen kasvatuksen ohjelma). On oletettavaa, että projektin näkökulmasta nämä käsin kosketeltavat sota-ajan taisteluesineet orientoivat vierailijaa paremmin kansallisen ylpeyden mielialaan kuin staattinen massiivisen kärsimyksen ja menetyksen muistopaikka. Tässä suhteessa kansallinen ylpeys kietoutuu selkeästi maskuliiniseen taistelukenttä-heroismiin, jota taisteluesineet symboloivat. Piskarevskojen nimetön ja esineetön luonne, jossa hiljennytään sodan kärsimystä muistaen, ei istu kovin luontevasti sodan teknisistä yksityiskohdista rakentuvaan maskuliiniseen sankaruuteen (patrioottisen nuorisopolitiikan sukupuolittuneista aspekteista, ks. Sperling 2012; 2009).

Sota-arkeologian museon ylistys liittyy olennaisesti niin sanottujen ”etsijöiden” (*poiskoviki*) toimintaan. He etsivät aktiivisesti sodanajan fyysisiä jäännöksiä, erityisesti sodanajan rintamalinjojen alueilta.¹⁴ Vastaavasti etsijöiden toiminta on sopusoinnussa virallisten nuorisopolitiikistien odotusten kanssa, kuten blogipostauksen seuraava katkelma osoittaa (sulkumerkki-hymiö on alkuperäisessä) (Sankt-Peterburg):

Paikalliset viranomaiset tukevat aktiivisesti etsijöitä. Tapasimme Nuorisopolitiikan ja yhteiskunnallisten liikkeiden yhteistoimintakomitean puheenjohtajan Aleksander Nikolajevin. Hän osoittautui hämmästyttävän avoimeksi uusille formaateille ja teknologioille, joka ei ole niin tyypillistä viranomaisille. No, ehkä hän on uuden sukupolven virkamies. Mitä ikinä hän onkaan, hän oli miellyttävä tuttavuus. Itse asiassa me onnistuimme hahmottelemaan muutamia yhteisiä projekteja!

Sodan muistamisen tapoja ja käytäntöjä arvottavan kommentoinnin rinnalla blogikiertueen lippulaivaksi nousee kiertueella käytetty uusi, tai ennen kaikkea moderniksi, mielletty viestintäteknikka. Nuorison historiatietoisuuden muokkaaminen osana virallista identiteettipoli-

tiikkaa ei siis nojautu ainoastaan historiallisen maantieteen kuvaukseen modernia viestintäfoorumia hyväksi käyttäen, vaan itse nykyaikainen teknologia on keskeisessä roolissa. Tärkeään rooliin nousevat myös nyky-Venäjän moderneiksi nähdyt korporaatiot ja yritykset, joita projekti pyrkii korostetusti linkittämään valtiollisiin modernisaatio-ohjelmiin. Blogikiertueen Pietaria koskeva postaus näyttää luovan jatkumon masentavasta ja taaksejääneestä Piskarevskojesta ”etsijöiden” tervetulleeseen sodan muistamiseen, ja huipentuvan vierailuun nykyaikaista infrastruktuuria edustavassa kohteessa. Tällä kohteella on myös sankarillinen menneisyys. Kohteen sodanajan toiminnan yksityiskohtainen esittely on tehnyt ilmeisen vaikutuksen blogikiertueen jäseniin (Sankt-Peterburg):

Ja sitten oli vuorossa Pietarin Vodokanal. Vaikuttaa siltä, että tämä on se paikka, joka oli piiritetyn kaupungin periksi antamattomuuden ja sankaruuden symboli. Mihin vuorokauden aikaan tahansa, päivällä tai yöllä, olosuhteista riippumatta, vedenjakelun korjaukseen erikoistunut pataljoona lähti rikkoutuneen putken luokse ja korjasi sen kaikin kuviteltavissa olevin keinoin. Joskus pakkanen aiheutti murtumia. Silloin putket kiedottiin kankaaseen, joka kasteltiin kiehuvalle vedelle sulatettaen jäätyneen putken. Vasta sitten oli mahdollista korjata vaurio ja taata veden saanti. Nämä ovat tarinoita, jotka herättävät todellista kunnioitusta.

Vastaava linkitys sankarillisen menneisyyden ja nykyhetkessä toimivien modernia yhteiskuntaa edustavien yritysten ja korporaatioiden välillä on läsnä myös blogikiertueen erityisessä kiitospostauksessa. Tätä yhteyttä konkretisoidaan nykyaikaisella sponsori-diskurssilla Internetin hyperlinkkeineen, kuten seuraava kiitospostauksen katkelma osoittaa (ks. Blagodarnosti post):

Tahdomme kiittää yhtiöitä Lexand, Сити Гид, ПроГород ja AutoTracker, joiden navigaattorit tekivät matkastamme miellyttävän ja suoran, ja kiitos teille siitä, että lukijat kykenivät seuraamaan meitä sivustollamme ole-

vasta kartasta.

Tällaiset yhdistelmät menneisyyden vaalimisen, erityisesti sodan muistoon liittyen, ja nykyhetkeä edustavien toimijoiden välillä tarjoavat ihanne-esimerkin Bellin määrittelemän myyttimaiseman luonteesta, joka on keskeinen elementti poliittisesti hallitsevissa ja hallinnan säilymiseen pyrkivissä kollektiivisissa muistoissa. Bellin mukaan ”[m]yytit eivät ainoastaan käsittele sota, vaan ne liittyvät itseensä kaikkia mahdollisia tapahtumia, perinteitä, artefakteja ja sosiaalisia käytänteitä, jotka määrittelevät kansakunnan ja sen suhteen menneisyyteen, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen” (Bell 2003, 74). Moderniin informaatioteknologiaan nojaavat artikulaatiot ilmentävät ”Yhteinen voittomme” - projektin uskoa uuden teknologian kykyyn siirtää ja ylläpitää kanonisoitua kertomusta 2010-luvun Venäjällä. Teknologiset sovellukset muodostuvat modernisaation symboleiksi, jotka ammentavat merkityksensä kaksoisroolista. Yhtäältä niiden käyttö sellaisenaan pyrkii luomaan kuvaa historiallisesti tietoisesta ja patrioottisesta nuorisoon modernista luonteesta ja ”pinnalla olemisesta”. Toisaalta näiden teknisten sovellusten kautta myyttiset Suuren isänmaallisen sodan fragmentit voivat mahdollisesti tulla nuorisolle helpommin lähestyttäviksi. Toisin sanoen, samalla kun viimeisintä teknologiaa edustavien laitteiden käyttö luo ilmeistä habitukseen liittyvää erottautuvuutta nuorten maailmassa, moderni teknologia voi tarjota tehokkaan tavan kuroa umpeen kasvavaa ajallista kuilua sodan ja nykynuorisoon toteuttaman sodan muiston välillä. Esimerkiksi seuraava blogipostaus rakentuu ”Internet-sukupolvea” kosiskeleville ilmauksille. Rock-yhtyeiden kiertuekuvauksia mukailevalla tavalla valotetaan kiertueen rasittavuutta ja mahtipontisuutta määrällisin indikaattorein (Ks. *Blog-tur ko dnju Pobedy. Itog*):

Blogikiertueen joukkue matkusti 6000 kilometriä, otti 20000 gigabittiä valokuvia, lähes tunnin mittainen video editoitiin kiertueen aikana ja tuhansiin blogikommentteihin vastattiin. Valoku-

via, jotka lähetettiin meille Twitpicin ja muiden sovellusten kautta, katsottiin tuhansia kertoja. Jotkut bloggaajien viestit re-twiitattiin 50 kertaa, ja muutamat valokuvat herättivät melko kuumen tunutta keskustelua.

Nykynuorisoon liittyvä kasvatushaaste tuli osittain ilmi jo Pietarin museoita koskevissa postauksissa. Seuraavassa katkelmassa kasvatushaasteeseen vastataan modernin viestintäteknologian keinoin, vaikka yllä olevan kiertuekuvauksen toisessa kohdassa, numeraalisesta vyörytyksestään huolimatta, mainitaan, että kiertueen päätavoite ei ole tavoitettavissa numeroin:

Voiton blogikiertue sankarikaupunkeihin ja sotasankaruuden kaupunkeihin toi esille erinomaisen uuden sukupolven viestintävälineen, toisin sanoen Suuren Isänmaallisen Sodan oppimisen Internetin ja sen sosiaalisen verkon avulla. Se ei ole oppikirja, jossa tapahtumien ketju ja vuosiluvut on listattu kuivalla kielellä. Se on viestejä, jotka käsittävät 140 merkkiä kuvien ja tunteellisten kommenttien kera.

Tämäkin katkelma tuo esille sen, kuinka projektin muistinpoliittinen perusta nojaa tietyn muiston pyhitetylle luonteelle. Sodan muiston pyhyttä koskevat neuvottelut eivät liity mihinkään vaihtoehtoihin, saati kilpaileviin historiantulkintoihin. Päinvastoin, nämä neuvottelut keskittyvät siihen, kuinka tätä muistoa voitaisiin konkretisoida uudella, modernimmalla tavalla. Esimerkiksi veteraanihaastattelujen osalta tämä ilmenee pyrkimyksenä ikuistaa tietynlainen tapa muistaa sota (videoidut haastattelut) nuorten yksilöllisen aktiivisuuden kautta. Käytännössä tämä ilmenee tuhansien suhteellisen samankaltaisten haastattelujen kokoelmana, määrällisenä muistona. Toisaalta, blogikiertueen toiminnan valossa, ”Yhteinen voittomme” - projekti visioi tietynlaista yksilöllistä sodan muiston vaalimista, jossa kilpailevat ja mahdollisesti epäsoveliaat tulkinnat kompensoituvat virallista muistoa palvelevilla innovatiivisilla konkretisaatioilla. Tällöin voi toki kysyä, miten esimerkiksi yllä

olevassa katkelmassa mainittu 140 merkkiin tiivistetty emotionaalinen kommentti blogissa tai Twitterissä tuo panoksen sodan kriittisempään käsittelyyn, joka tulee osin esille veteraanihaastattelujen kysymyslomakkeissa?

Yhteisten muistojen rajapinnoilla

”Yhteinen voittomme” on rikas todentuma Putinin ajan Venäjän poliittisesta linjasta, jossa kansallismielisyyden eetos ja patrioottinen identiteettipoliitiikka rinnastuvat näkemyksiin ihannenuorison kasvattamisen tavoista ja tavoitteista. Projektissa yhdistyy pyrkimys nivoa yhteen kansallista ylpeyttä herättävä ja vähintään tunnetasolla mobilisoiva Suuren isänmaallisen sodan muisto sekä modernisaatioon kiinteästi mielletty modernin teknologian käyttö. Se toimii myös havainnollisena esimerkkinä ristiriidasta, jossa autoritäärisesti luotuja yhteiskunnallis-poliittisia tavoitteita pyritään toteuttamaan ruohonjuuritasolla, tässä tapauksessa nuorison yksilölliseen vapaaehtoisuuteen tukeutuen. Nuorten ehdollistettu aktiivisuus yrittää toteuttaa niin presidentti Medvedevin visiota toista maailmansotaa koskevien arkistojen ja dokumenttien avoimuudesta, kuin myös Medvedevin allekirjoittamaa historiapolitiittista tavoitetta: toukokuussa 2009 julkaistua ukaasia Venäjän intressejä vahingoittavan historian vääristelyn vastaisesta toiminnasta (ks. *Komissija*...). Niiden ongelmien lisäksi, jotka liittyvät projektin mobilisointikykyyn suhteessa Venäjän nuorten passiivisuuteen olemassa olevia yhteiskunnallisia instituutioita kohtaan, Medvedevin visiot tiedon avoimuudesta ja patrioottis-nationalistisesta historian varjelusta ovat vähintään ongelmallisessa suhteessa keskenään. Haaste yritetään sovittaa projektin verkkosivulla olevalla sloganilla ”arkisto ei salli historian vääristelyä” (Ks. Arhiv ne dast falsifitsirovat istoriju). Tällainen näkemys viestii siitä, että esineellistetty (videoitu) muistin määrä itsessään on historiallisen totuuden tae. Tällöin on selvää, että projektin totuus sodasta on ennen kaikkea sidottu Suuren isänmaallisen sodan hallitsevaan mytologiaan, joskin osa haas-

tattelujen kysymyksistä luo tietoisien tai tiedostamattoman riskin tämän mytologian hallinnalle.

Sukupolvellisen ja muistinpoliittisen luonteensa vuoksi ”Yhteinen voittomme” -projektin oleellinen haaste liittyy artikulointeihin, joilla menneisyyden lopullinen merkitys yritetään juurruttaa. Mukautettaessa tätä haastetta Bellin (2003) terminologiaan, projektissa ei niinkään ole kysymys tietyn ”kansallisen hallitsevan mytologian” manifestaatiosta, jossa yritetään torjua vaihtoehtoiset Venäjän toisen maailmansodan tulkinnat. Sen sijaan kysymys on Suuren isänmaallisen sodan neuvottelemisesta sukupolvihaasteen näkökulmasta.

Bellin kollektiivisen muiston käsitteen perusongelmaa seuraten tietystä ajassa syntyneestä muistoa ei voi yksinkertaisesti siirtää yksilöltä toiselle, saati sukupolvelta seuraavalle ja ihmiset ylipäätään muistavat asioita eri tavalla. Tästä syystä on oletettavaa, että sodan muistoa ”innovoiva” neuvottelemisen uhmaa vääjäämättä muiston ja sitä koskevan kerronnan välistä sosiokulttuurista säännöstöä. Hyvänä esimerkkinä tästä on *Kotimaa-Äiti kutsuu!*-nimellä tunnetun muistomerkin virtuaaliprofiili, joka ilmestyi lokakuussa 2011 Facebook-yhteisöpalveluun (ks. Zafrendit ”Rodinu-Mat”). Tämä Volgogradissa sijaitseva massiivinen muistomerkki on omistettu noin miljoonalle Stalingradin taistelussa kuolleelle neuvostokansalaiselle. Paikallisten politiikan tutkijoiden ja kommentaattorien mukaan profiilin takana oli ryhmä Venäjän valtapuolueen, Yhtenäisen Venäjän, Volgogradin osaston nuoria aktiiveja (emt). Virtuaaliprofiili ei ilmaannuttuaan ollut pelkästään imaginaarinen nationalistinen Venäjän vartija, vaan myös eräänlainen paikallinen arkihuolien kommentoija ja poliittinen kaitsija. Tässä suhteessa se muistuttaa blogikiertueen Pietarin Piskarevskojea ja Sota-arkkeologian museoiden uudelleenarvottamista, jossa pyhää muistoa ja sen symboleita neuvotellaan uudelleen patriotismin kehyksessä. Tässä tapauksessa virtuaaliprofiilin yritys mukauttaa Facebook-viestinnän konventioita – ennen kaikkea sitä sosiaalisen median ilmeisen arvokasta symbolista pääomaa, jossa arkisia asioita

humoristisesti ja ironisesti ”innovoidaan” – herätti paikallisesti laajaa pahennusta (emt). Toisin sanoen, se ei onnistunut sovittamaan yhteen sodan kollektiivisen muiston tunnettua ikonia ja nykykommunikoinnin eräänlaista avainsymbolia, Facebookia, palvellakseen nykyhetken linkittyviä yhteiskunnallis-poliittisia intressejä. Sittenkin koko profiili katosi Facebookista. Syynä on eittämättä muistomerkin pyhä luonne yhtenä suurimmista Suuren isänmaallisen sodan uhriuden symboleista.

Volgogradin esimerkki on kiinteässä yhteydessä ”Yhteinen voittomme” - projektin blo-

gikiertueeseen ja yleisemminkin nuorempien ikäluokkien harjoittamaan kollektiivisten muistojen vaalimiseen Venäjän poliittisesti ohjatussa patrioottisuuden kontekstissa. Kysymys on nuorempien ikäluokkien edellytyksistä uusintaa vanhempien ikäluokkien hallitsemää säännöstöä siitä, mitä ovat menneisyyden valikoidut muistot ja ennen kaikkea, miten näitä muistoja tulee muistaa. Tämä jännite tuo väistämättä eteen kysymyksen siitä, miten kansallista kulttuuria ylipäätään esitetään, kuka sitä saa esittää ja mitä moraalisia kysymyksiä näihin esittämisiin liittyy.

Viitteet

- 1 Olen kiitollinen kommentista ja korjausehdotuksista Valerie Sperlingille, Markku Kangaspurolle ja Jeremy Smithille artikkelini aiempaan englanninkieliseen käsikirjoitukseen, sekä kahdelle anonyymille arvioitsijalle ja Susanna Pirnekselle kommentista ja korjausehdotuksista suomenkieliseen versioon.
- 2 Kyseinen virasto, Rosmolodjož, perustettiin 2008. Samana vuonna perustettiin myös Turismin-, urheilun- ja nuorisopolitiikan ministeriö. Rosmolodjožin johtajana on toiminut perustamisesta lähtien Vasili Jakemenko, Našin ja sen edeltäjän Iduštšie Vmeste-liikkeen johtaja, joka siirtyi uuteen virkaansa Našin uudelleenorganisoinnin yhteydessä.
- 3 Näiden lisäksi myös Kremlin alaisuudessa toimiva Kansalaisyhteiskunta (Obštšestvennaja palata) on ollut mukana projektin toteuttamisessa. Lokakuussa 2011 projektin erityinen blogikiertue palkittiin valtiollisessa kilpailussa ”Sukupolvien linkki” (Svjaz pokololenii). Blogikiertueen vetäjä Anton Korobkov-Zemljanski on kyseisen kamarin jäsen (ks. artikkelini loppuosaa).
- 4 Monet historioitsijat näkivät komission alusta asti turhana, mutta Kreml-myönteiset piirit tulkit-sivat lopettamisen syyksi sen, että komissio on täyttänyt tehtävänsä (Ks. Bez falsifikatsii).
- 5 Yksi kiistellyimpiä ja tuotteliaimpia tapauksia Venäjällä on tässä suhteessa ollut kirjailija Viktor Suvorov (ks. Suvorov 2011), joka on kirjoillaan voimakkaasti kyseenalaistanut Suuren isänmaallisen sodan kertomuksen ja Stalinin roolin. Kiistellyimmät väitteet liittyvät Suvorovin näkemyksiin Stalinista toisen maailmansodan aloittajana. Riippumatta Suvorovin näkemysten historiallisesta todenperäisyydestä, hän toimii malliesimerkkinä siitä, kuinka sensitiivisellä alueella hän liikkuu, ja jonka kaupallisuuden potentiaalin ovat myös monet kirjankustantajat Venäjällä huomanneet. Useita sodan aihepiiriä käsitteleviä julkaisuja on suunnattu nimenomaan Suvorovia vastaan. Ehkä aktiivisin on ollut Aleksei Isajev, Venäjän puolustusministeriön alaisuudessa toimiva nuoremman polven historioitsija, joka on julkaissut useita Suuren isänmaallisen kertomuksen perinteisiin nojaavia teoksia. Kaksi näistä on otsikoitu ”AntiSuvoroveiksi” (Isajev 2011).
- 6 Esimerkiksi tapahtumista ja sodanjohdon virheistä, jotka johtivat Leningradin piirityksen muotoutumiseen syksyllä 1941, ks. Jones (2008).
- 7 Suomi on tässä suhteessa erityisen kiinnostava tapaus, sikäli kun Suomi hävisi molemmat sodat 1939–44. Kansallisessa kertomuksessa sodat ovat rakentuneet voittoina, joissa erityisessä roolissa on ollut sodassa annetut uhrit. Sodan-aikaisista uhriuden representaatioista Suomessa, ks. Näre & Kirves (2008).
- 8 Kokonaisuudessaan projekti käsittää kolme kysymyspatteristoa, jotka pääsääntöisesti käsittelevät samoja kysymyksiä. Yksi on suunnattu Suuren isänmaallisen sodan osallistujille, toinen niille,

- jotka olivat rintamalla ja kolmas Leningradin piirityksen kokijoille. Kysymykset ohjeineen ovat ladattavissa projektin verkkosivuilla.
- 9 Vastaavanlainen käytäntö on läsnä Venäjän virallisia näkemyksiä globaalille yleisölle välittävän Russia Today- uutissivuston projektissa *War Witness – WWII Victory Tribute* (War Witness). Yleisesti ottaen Russia Todayn projekti pyrkii “globalisoimaan” Suuren isänmaallisen sodan englantia puhuvalle maailmalle. Projektin globaali ulottuvuus on myös siinä, että vaikka selkeä enemmistö haastateltavista on venäläisiä tai Venäjän nykynäkemyistä edustavia neuvostoliittolaisia veteraaneja, joukossa on myös useita ei-neuvostoliittolaisia, myös Neuvostoliiton vihollisvaltioiden, esimerkiksi Suomen, veteraaneja omine kansallisine näkemyksineen. Ks. tarkemmin Lassila (2012).
- 10 Kyseessä on vuonna 1942 vangiksi jääneen ja saksalaisten puolelle siirtyneen neuvostokenttäraali Andrei Vlasovin perustama ”Venäjän vapautusarmeija”. Vlasov jäi länsiliittoutuneiden vangiksi 1945 ja luovutettiin sodan jälkeen takaisin Neuvostoliittoon, jossa hänet tuomittiin kuolemaan. Ks. esimerkiksi Andreyev (1990).
- 11 Ks. Ukaz (2009). Kymmenen haastattelun joukossa oli yksi kriittinen ja Suuren isänmaallisen sodan sankariulottuvuuden kyseenalaistava haastattelu (ks. haastattelu, Kulešov).
- 12 On olemassa paljon aineistoa Venäjän nuorison epäpoliittisuudesta, joka myönnetään myös valtion virallisessa nuorisopoliittisessa strategiassa (Strategia 2007, 17). Esimerkiksi FOM- tutkimuslaitoksen kyselyssä vuonna 2008 selkeä enemmistö Venäjän kansalaisista, mukaan lukien nuorisosta, piti nuorisoa epäpoliittisena (FOM 2008). Samassa yhteydessä nuorison poliittinen aktiivisuus nähtiin positiivisena asiana. Epäpoliittisuus, joka kohdistuu olemassa oleviin politiikan toimijoihin, on tullut ilmi muissakin kyselyissä, esimerkiksi nuorison suhtautumisesta nuorisojärjestöihin (Levada 2011; FOM 2011). Ks. Omeltšenko (2006) nuorison poliittisten odotusten ja virallisen politiikkaymmärryksen yhteensopimattomuudesta.
- 13 Sota-ärkeologian museon verkkosivusto antaa hie-man toisenlaisen kuvan sen roolista museoinstituutiona. Museo kyllä toimii, mutta sillä ei ole virallista museostatusta ja käynnit siellä tulee sopia etukäteen, ks. Muzei vojennoi arkeologii. Blogipostauksen pyrkimyksenä voikin katsoa olevan selkeä lobbaaminen museon toiminnan kehittämiseksi ja vakiinnuttamiseksi.
- 14 Etsijöiden katto-organisaationa toimii ”Venäjän etsijäjoukkojen liitto” (Ks. Sojuz poiskovyh otrjadov Rossii).

Lähteet

- Ahonen, Sirkka (1998), *Historiaton sukupolvi? Historian vastaanotto ja historiallisen identiteetin rakentuminen 1990-luvun nuorison keskuudessa*. Helsinki: SHS.
- Andreyev, Catherine (1990), *Vlasov and the Russian Liberation Movement. Soviet Reality and Emigré Theories*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Arhiv ne dast falsifitsirovat istoriju, <http://41-45.su/press/smi/one/425> (13.3.2012).
- Bell, Duncan A. (2003), *Mythscapes: memory, mythology, and national identity*. – *British Journal of Sociology* 54:1, 63–81.
- Bez falsifikatsii: ”Istoritšeskaja” komissija pri prezidente raspuštšena – *Moskovskie novosti*, 19.3.2012, http://mn.ru/society_history/20120319/313741427.html (30.4.2012).
- Blagodarnosti post, <http://41-45.su/about/blog/one/63> (13.3.2012).
- Blog projekta, <http://41-45.su/about/blog> (14.3.2012).
- Blog-tur ko dnju Pobedy. Itog, <http://41-45.su/about/blog/one/62> (13.3.2012).
- Dubin, Boris (2004), ”Krovovaja” vojna i ”velikaja” pobeda. – *Otešestvennye zapiski* 5:20, http://magazines.russ.ru/oz/2004/5/2004_5_5.html (6.2.2012).
- Fogu, Claudio & Kansteiner, Wulf (2006), *The Politics of Memory and Poetics of History*. – *The Politics of Memory in Postwar Europe*. Ed. Richard Ned Lebow, Claudio Fogu & Wulf Kansteiner. Durham, NC: Duke University Press, 284–310.
- FOM 2008, *Molodjož v politike*, <http://bd.fom.ru/report/map/dominant/dom0820/d082024/> (28.2.2012).
- FOM 2011, *rejting uznavaemosti molodjožnyh*

- politiškeskih organizatsii, http://bd.fom.ru/report/cat/pressr_250511 (28.2.2012).
- Fond "Istoritšeskaja pamjat", <http://www.history-foundation.ru/> (28.2.2012).
- Hobsbawm, Eric & Ranger, Terence (eds) (1983), *The Invention of Tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hosking, Geoffrey (2002), *The Second World War and Russian National Conscience*. – *Past and Present*, 175:1, 162–187.
- Isajev (2011), http://ru.wikipedia.org/wiki/Исаев,_Алексей_Валерьевич (13.3.2012).
- Istoriia vojny i pobedy – ne iz utšebnikov (7.5.2011) – *Tribuna Obštšestvennoi palaty.rf*, <http://top.oprf.ru/main/2664.html> (11.3.2012).
- Jevgeni Kozlov. Twitter-tili, <http://twitter.com/#!/ekozlov/followers> (11.3.2012).
- Jones, Michael (2008), *Leningrad: State of Siege*. London: John Murray Publishers.
- Kangaspuro, Markku (2011), *The Victory Day in History Politics*. – *Between Utopia and Apocalypse: Essays on Social Theory and Russia*. Ed Elina Kahla: Helsinki: Kikumora, 292–293.
- Kangaspuro, Markku & Lassila, Jussi (ilmestyy 2012), *Naming the War and Framing the Nation in the Russian Public Discussion*. – *Canadian Slavonic Papers / Revue Canadienne des Slavistes*.
- Komissija (2009): Komissija pri Prezidente RF po protivodejstvu popytкам falsifikatsii istorii v uštšerb interesam Rossii. http://ru.wikipedia.org/wiki/Комиссия_по_противодействию_попыткам_фальсификации_истории_в_ущерб_интересам_России (28.2.2012).
- Koposov, Nikolai (2011), *Pamjat strogogo režima. Istorija i politika v Rossii*. Moskva: Novoje literaturnoje obozrenije.
- Korobkov-Zemljanski (2012), http://ru.wikipedia.org/wiki/Коробков-Землянский,_Антон_Васильевич (11.3.2012).
- Laruelle, Marlene (2011), *Negotiating History: Memory Wars in the Near Abroad and Pro-Kremlin youth movements*. – *Demokratizatsiia* 19:3, 233–252.
- Lassila, Jussi (2011a), *Making sense of Nashi's Political Style: The Bronze Soldier and the Counter-Orange Community*. – *Demokratizatsiia* 19:3, 253–276.
- Lassila Jussi (2011b), *Anticipating Ideal youth in Putin's Russia: The Web-Texts, Communicative Demands, and Symbolic Capital of the Youth Movements "Nashi" and "Idushchie vmeste,"*. Julkaisematon väitöskirja, Jyväskylä yliopisto ja Aleksanteri-instituutti.
- Lassila, Jussi (ilmestyy 2012), *Witnessing War, Globalizing Victory: Representations of WWII on the Website "Russia Today."* – *Memory, Conflict and New Media*. Ed. Ellen Ruttén, Vera Zvereva & Julie Fedor. London: Routledge.
- Levada 2011, *Naši – samoje izvestnoje politiškeskoje dviženije v Rossii*, <http://www.levada.ru/print/press/2011021002.html> (28.2.2012).
- Medvedev, Dmitri (2010), "Nam ne nado stesnjatsja rasskazyvat pravdu o vojne – tu pravdu, kotoruju my vystradali." *Izvestija*, 7.5.2010, <http://izvestia.ru/news/361448> (28.2.2012).
- Misztal, Barbara (2003), *Theories of Social Remembering*. Maidenhead Philadelphia: Open University Press.
- Muzei vojennoi arheologii, <http://www.roadplanet.ru/home/reports/111/> (14.3.2012).
- Naša obštšaja pobeda, <http://41-45.su/> (11.3.2012).
- Naša obštšaja pobeda, kysymyslomakkeet: <http://41-45.su/about> (6.2.2012).
- Naša obštšaja pobeda, statistika, <http://41-45.su/about/statistics> (14.3.2012).
- Näre, Sari & Kirves, Jenni (toim.) (2008), *Ruma Sota: Talvi ja jatkosodan vaiettu historia*. Helsinki: Johnny Kniga.
- Omeltšenko, Jelena (2006), *Moldjož dlja politikov vs. moldjož dlja sebja? Razmyšlenija o tssennoštjah i fobijah rossijskoj moldjoži*. – *Molodjož i politika*. Moskovskoje bjuro fonda Fridriha Naumanna. Moskva: Biblioteka liberalnogo tštenija (17), 9–34.
- Patrioottisen kasvatuksen ohjelma: *Gosudarstvennaja programma "Patriotišeskaja vospitanije graždan Rossijskoj Federatsii na 2011-2015 gody*, http://archives.ru/programs/patriot_2015.shtml (13.3.2012).
- Projekt Naša obštšaja pobeda. Tvoi film o vojne, <http://www.stjag.ru/article.php?nid=33124> (28.2.2012).
- Sankt-Peterburg, blogipostaus (3.8.2011), <http://41-45.su/about/blog/one/24> (11.3.2012).
- Sojuz poiskovyh otrjadov Rossii, <http://sporf.ru> (16.12.2011).
- Sperling, Valerie (2009), *Making the Public Patriotic: Militarism and Anti-Militarism in Russia*. – *Russian Nationalism and National Reassertion of Russia*. Ed. Marlene Laruelle. London: Routledge, 218–271.
- Sperling, Valerie (2012), *Nashi Devushki: Gender and Youth Activism in Putin's and Medvedev's Russia*. – *Post-Soviet Affairs* 28:2, 232–261.
- Strategija gosudarstvennoi molodjožnoi politiki s kommentariami* (2007). Red. Gusev, B.B. & Lopukhin, A.M. Moskva: Izdatelstvo gosudarstvennogo sotsialnogo universiteta.
- Suvorov (2011), http://ru.wikipedia.org/wiki/Виктор_Суворов, (13.3.2012).
- Svjaz pokolenii, <http://top.oprf.ru/news/4898.html>

(14.3.2012).

Tumarkin, Nina (1995), *The Living and the Dead: The Rise and Fall of the Cult of World War II in Russia*. New York: Basic Books.

Ukaz (2009): Ukaz Prezidenta Rossijskoi Federatsii ot 15 maja 2009 No. 549 ”O komissii pri Prezidente RF po protivodejsviju poytkam falsifikatsii istorii v uštšerb interesam Rossii.” <http://document.kremlin.ru/doc.asp?ID=052421> (28.2.2012).

War Witness – WWII Victory Tribute, <http://victory1945.rt.com/> (28.2.2012).

Wolfe, Thomas C. (2006), Past as Present, Myth, or History?: Discourses of Time and The Great Patriotic War. – *The Politics of Memory in Post-war Europe*. Ed. Richard Ned Lebow, Claudio Fogu & Wulf Kansteiner. Durham, NC: Duke University Press, 249–283.

Zafrendit’ ”Rodinu-Mat”, *Nezavisimaja Gazeta* 7.11. 2011, <http://www.ng.ru/printed/261642> (13.3.2012).

”Yhteinen voittomme” – videohaastattelut

-Belousova, <http://41-45.su/archive/one/10257> (30.4.2012).

-Butyrskij, <http://41-45.su/archive/one/1686> (30.4.2012)

-Dudakov, <http://41-45.su/archive/one/10215> (30.4.2012)

-Gurevitš, <http://41-45.su/archive/one/1762> (30.4.2012)

-Jakovkin, <http://41-45.su/archive/one/850> (30.4.2012)

-Kulešov, <http://41-45.su/archive/one/454> (30.4.2012)

-Kuzmitš, <http://41-45.su/archive/one/8784> (30.4.2012)

-Ljuttsau, <http://41-45.su/archive/one/10229> (30.4.2012)

-Pereverzev, <http://41-45.su/archive/one/10318> (30.4.2012)

-Seltser, <http://41-45.su/archive/one/10341> (30.4.2012)

Tiedä enemmän

Idäntutkimus ilmestyy neljä kertaa vuodessa noin 100 sivun tietopakettina. Lehden teemoja ovat olleet mm. Putin, Rock, Mustameri ja Valta.

”Idäntutkimus on hauskan monipuolinen: perinteisen Venäjän talouden ja poliittisen tutkimuksen rinnalla käsitellään yhtä luontevasti vaikkapa teatteria, valokuvaa ja kirjallisuutta”

Jan Rydman, Tieteessä tapahtuu

”Tähän mennessä ilmestyneitä numeroita lukee ilokseen... Idäntutkimus on elävä ja ajan hermolla oleva lehti, joka ei tingi tasosta ja luottaa asiaan.” **Pekka Pesonen**, Helsingin Sanomat

Vuositilaus 28 euroa, ulkomaille 33 euroa ja opiskelijat 18 euroa

Tilaukset:

Idäntutkimus,

VIETS ry,

Aleksanteri-instituutti,

PL 42,

00014 Helsingin yliopisto,

puh (09) 1912 3645

faksi (09) 1912 4175

viets-idantutkimus@helsinki.fi

www.helsinki.fi/idantutkimus